

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articole și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concursuri, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-SCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Damenii și lucrurile din Beiușul românesc.

I. Preoții și activitatea lor.

de: Senin.

(Urmare)

Protopopul Ioan Papp a luat parte și în viața politică profesând principiile kossuthiste, la program kossuthist a și fost ales deputat dietal.

Se pare însă, că de atunci devenise mai impulsiv față de poporenii, cu cari trată acum în mod prea absolutistic. Absentând deseori din parohie, pentru a lua parte la ședințele camerei, poporeni s'au răsbunat în o formă necorectă scoțându-i în stradă din casa parohială toate mobilele. Procedura aceasta l'a mâhnit adânc și el nu mai rămâne în Beiuș, ci la 1861 trece de protopop la Chișineu.

*

Episcopul diecezan Procopie Ivacicoviciu, îndată numește nou protopop în persoana lui Terențiu Rațiu, fratele episcopului Gherasim Rațiu, cel cu multe merite pentru neamul românesc.

Sub noul protopop comunitatea bisericească a avut parte de mari și însemnate evenimente. Terențiu Rațiu, a fost un protopop foarte sânguinos, Român bun și creștin bun. A căutat să desvoalte, o activitate de întărire a parohiei. Dar a avut să lupte cu greutăți și ajunsuri neprevăzute. În 18 august 1862 pe o căldură doborâtă și o vreme de secetă, a izbucnit în Beiuș un foc năprasnic prefăcând în cenușă aproape jumătate din oraș și îndeosebi strada română, ajunsese jertfă flăcărilor mistuitoare. Atunci s'a nimicit casa și școala parohiei ortodoxe, opera de ani îndelungați a bărbaiilor renumiți ai comunității bisericești.

Au urmat deci grele vremuri de reculegere! De nou a clădi și a cere noi jertfe chiar dela cei năpăstuiți de aceasta nenorocire, eră cu neputință. Totuși protopopul după jumătate de an dela izbucnirea focului, la 26 ianuarie 1863, chiamă la sfat în casa lui Ioan Lazaru, pe toți poporeni săi și apelează la inima nobilă și simțul lor de jertfă, îndemnându-i, ca din suma considerabilă, ce se va distribui din partea comitetului român înființat în Beiuș, pentru ajutorarea celor năpăstuiți, să ofere fiecare, cât va

afă de cuviință, pentru clădirea, deocamdată a casei parohiale.

Treizeci și doi de poporeni fac îndată ofertele lor. E una din cele mai frumoase pasuri de jertfă ce poate înregistra parohia gr. or. din Beiuș. Să jertfești atunci, când și tu ai nevoie de ajutorare e o faptă mai mult de cât creștinească.

Chiar de aceia las să urmeze aici numele acelor creștini marimonioși:

1. Ecaterina Cosma dăruiește	$\frac{1}{3}$	parte
2. Ioan Lazar	$\frac{1}{5}$	>
2. Gavril Cosma	$\frac{1}{2}$	>
4. Pavel Badluaru	$\frac{1}{10}$	>
5. Iacob Bolancu	$\frac{1}{8}$	>
6. Petru Laza	$\frac{1}{3}$	>
7. Toader Ardelean	$\frac{1}{2}$	>
8. Iosiv Suciu inv. întreg ajutorul.		
9. Ioan Dudulescu dăruiește	$\frac{1}{5}$	parte
10. Mitru Popa	$\frac{1}{3}$	>
11. Teodor Nistor	$\frac{1}{5}$	>
12. Terențiu Rațiu	$\frac{1}{2}$	>
13. Ioan Cosma	$\frac{1}{7}$	>
14. Iosiv Dudulescu	$\frac{1}{10}$	>
15. Iuliana Caba	$\frac{1}{5}$	>
16. Petru Frica	$\frac{1}{7}$	>
17. Gheorghe Burtic	$\frac{1}{5}$	>
18. Iosiv Toma	$\frac{2}{5}$	>
19. Fiul acestuia	$\frac{1}{6}$	>
20. Gheorghe Pap	$\frac{1}{3}$	>
21. Ioan Achim	$\frac{1}{5}$	>
22. Iosiv Dames	$\frac{1}{5}$	>
23. Petru Cerno	$\frac{1}{8}$	>
24. Savuț Martin	$\frac{1}{3}$	>
25. Dumitru Mihale	$\frac{1}{6}$	>
26. Mitru Cerno	$\frac{1}{5}$	>
27. Ioan Cerno sen.	$\frac{1}{8}$	>
28. Vasile Pap iun.	$\frac{1}{3}$	>
29. Iuliana Cioara	$\frac{1}{3}$	>
30. Teodor Pante	$\frac{1}{5}$	>
31. Ioan Simina	$\frac{1}{8}$	>
32. Vasile Flore		un floren.

Casa parohială se edifica din dările poporenii, cu doi ani în urmă se începe și edificarea școlii.

*

Marele eveniment din 24 decembrie 1864, când bunul monarh, încuviințează înființarea metropoliei ortodoxe, pentru Românii din Ungaria, a produs însuflețire de pedescriș în sânul comunității din Beiuș.

Notarul comunității, avocatul *Partenie Cosma*, azi directorul »Albinei« din Sibiiu, cetește în ședința dela 27 decembrie 1864, din »Concordia«, două autografe, unul adresat metropolitului sârb Samuil Masiseviciu și altul baronului Andreiu Șaguna, episcop gr. or. al Transilvaniei.

În primul, încuviințează conchemarea la Carloveș a congreselor naționale și numirea de comisar a lui Iosiv Philippovici baron de Philippoberg, pentru pertractarea cauzelor bisericești, școlare și fundamentale și »staverirea părților, ce vor cădea pe partea dieceselor române despărțite de aceia«.

În al doilea zice următoarele:

»Iubite barone Șaguna! Dând ascultare cererilor Românilor gr. orientali din Transilvania și Ungaria, conform cu intențiunea mea, declarată în rezoluțiunile de 27 sept. 1860 și 25 Iunie 1863, am încuviințat ca pentru aceștia să se înființeze o Metropolie independentă, coordonată cu cea sârbească și că biserica episcopească din Transilvania să se ridice la demnitatea de metropolie.

Tot odată pe D-ta Te numesc de Arhiepiscop și Metropolitan al Românilor gr. orientali din Transilvania și Ungaria. Viena în 24 Decembrie 1864. Francisc Iosiv m. p.

Partenie Cosma propune să se aducă gloriosului împărat »cea mai cordială și omagială mulțămită, ca unuia, care a frânt cătușile în cari gemea de secol biserica română gr. or.« Iar Excelenței Sale baronului Andrei de Șaguna, o adresă de felicitare.

Întreaga adunare se ridică în picioare și face entuziaste manifestațiuni pentru Majestatea Sa Regele și pentru Arhiepiscopul Șaguna. Unii s'au îmbrățișat ca frații și multe lacrimi de bucurie s'au ivit în ochii tuturor.

Partenie Cosma face către Excelența Sa Metropolitanul o adresă de următorul conținut:

»Escellentissime Domnule Arciepiscopu și Metropolitan!

Ferbintea noastră dorința seculară sa 'nplinitu. Cea ce părinții noștri nu cutesau se speredie astăzi e faptă. Provedința divină a binecuvântatu neobositele stăruinție ale Escellentiei Tale și le-au încoronatu cu rezultatul doritu. Preabunulu și preagratiuosulu nostru Imperatu dandu ascultare justelor cereri și doriri a romanilor orthodoxi condusi prin Escellentia Ta, s-a înduratu preagratiuos, de pe înaltimea gloriosului Seu Tronu,

a dechiara cumca, romanii orthodoxi din Transilvania și Ungaria sunt scosi de sub supremația serbescă cea atât de daunătioasă pentru națiunea noastră; Episcopia Transilvaniei redicatu la demnitate de Metropolie, Va se dica, vechia noastră Metropolie în Transilvania reinviatu, era de Arciepiscopu și Metropolitanu Romanescu a denumitu pre barbatulu doririloru, pe acela ce din adanculu inimei lui doia totu Romanulu Orthodoxu, pe Lucéferulu, inteleptulu conducatoriu a lu Beserecei și Natiunei pre Escellentia Tale! Generațiunea presinte, dar neci parintii neci protoparintii noștri de sute de anni nau serbatu nascerea Mantuitorului lumei cu atâtă fericire și bucuria, cata ni-a casionatu noua acésta gratie pre nalta a Majestatei Sale. Nascerea lui Christosu carea a stersu pecatulu stramosiescu și a mantuitu omenirea de osenda cea eterna ni-a vestitu frangerea catusielor sub cari beserica noastră osenditu prin vitregia timpuriloru gemea de secol și renascerea Autonomiei beserecei noastre, mantuirea beserecei noastre de osendă, care numai Escellentiei Tale parutu a nu fi eterna. Subscrisa comunitate romana orthodoxa de Beiusiu cu lacrimi de bucurie dandu Multiamita atotu putintelui D-dieu pentru ca i-a ajutatu a ajunge și acésta fericire spre eternisarea acestui momentu grandiosu în vieția noastră în adunarea sea de astadi cu acestu memorandu actu Majestatim a decoratu modestulu seu protocolu, inscriindu totu odala sincera multiamita si credința neclatita catra gloriosulu și Preabunulu nostru Domnitoriu si successorii Sei.

Ear Escellentiei Tale, ca acelu preabunu părinte cui avemu singuru a multiami esuperarea acestei Pre înalte gratie pentru neobositele fatigii puse pe altariulu Beserecei și a natiunei. — Ti aducem cea mai cordiala multiamita purceditoare din adanculu animei noastre Ti urăm ca spre fericirea si bucuria beserecei si Natiunei Provedința divina se Ti conduca pasii si de acu înainte urmariti de acelu norocu de care Te-ai bucuratu pana astadi se-Ti ajute ca acésta demnitate noua se o porti lipsitu de orice viforu si neplăcere. Se Ti ajute ca si pe cealalta parte a corpului nostru beserecescu si nationalu din Austria pe frații noștri Bucovineni se i ocrotesti sub mantuitorulu scutu alu Arcipastoriei Escellentiei Tale.

Rugându-Te totuodată ca pre noi se binevoiesti a-ne considera de cei mai devotați si adicti fii a-i Escellentiei Tale. Terentiu Ratu preotu si protopopu. Antoniu Chidioșanu, curatoru primaru, Nicolau Christea, curatoriu secundariu, Partenie Cosma, avocatulu si notarulu comunitatei.

(Va urmă).

CRONICA.

Examenele de calificare preotească. S'a prezentat la examen de calificare preotească 25 de candidați cari toți au prestat examenul cu succes; anume 12 de clasa primă, 4 de clasa a doua și 9 de clasa a treia.

Necrolog. Cu inima frântă de durere aducem la cunoștința rudeniilor, prietenilor și tuturor cunoscuților, că preaiubitul soț, tată, socru, bunice, frate, cumnat, unchiu etc. *Andrei Vatiianu* preot ort. român în Baia după lungi și grele suferințe, împărțășit fiind cu sânta taină a cuminecătorei, — azi în 12/25 septembrie a. c., în etate de 72 ani, și după un serviciu preotesesc de 46 ani, — a repausat în Domnul. Rămășițele pământești ale preascumpului nostru defunct se vor așeza spre vecinică odihnă, duminică, în 14/27 septembrie a. c. la 10 ore înainte de meazăzi. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! Baia, la 12/25 septembrie 1914. Ana Vatiianu născ. Bogdan, soție. Traian Vatiianu preot în Arad și soția Ecaterina, Romul Vatiianu preot în Gioroc și soția Sidonia, George Lupuțiu preot în Lupești și soția Silvia, Damaschin Medre preot în Slatina și soția Lucreția, văd. Elisa Vatiianu, Vasilie Vatiianu și soția Lucreția, Andrei Vatiianu și soția, Aurel Vatiianu, Sever Vatiianu și soția Aurelia ca fii, fiice, gineri și nurori. Romul, Traian, Livia, Sabin, Hortensia, Tulia, Roma, Titus, Felicia, Iulius, Emilia, Liviu, Cornelia, Anna, Eugenia, Corneliu Vatiianu, Vasilie Lupuț, Anuța Medrea, Emil Lupuț și soția Cornelia, Ionel Tomuța inv. și soția Livia, Petru Elenes inv. și soția Anuța, Lucreția, Silvia, Emilia, Iuliu și Petru Han, Nicolae Dabu și soția Emilia ca nepoți și nepoate. Petru și Ana măr. Popescu ca frate și soră. Florian Han, cumnat.

Concurse.

Pentru îndeplinirea capelaniei temporale cu drept de succesiune pe lângă veteranul preot Lazar Oprea din Chisindia, conform învinițării Ven. Cons. de sub Nr. 3764/914, se scrie concurs cu termen de 30 zile.

Emolumentele sunt: Jumătate din toate venitele acestei parohii, ș. a.: $\frac{1}{2}$ din bir, stole și sesie, având alesul a plăti dările publice după partea sesiei beneficiate de dânsul.

De locuință cam deodată se va îngriji alesul.

Alesul e deobligat a catehiza la toate școlile din parohie.

Reflectanții sunt poștiți a-și înainta recursurile adjustate conform Regulamentului pentru parohii de clasa a II-a comitetului parohial din Chisindia pe calea oficiului pbbiteral din Buteni, având a se prezenta în cutare Duminică în sfta biserică din Chisindia.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Florian Roxin* pbbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci vacante din Cârăsău (Karaszó) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Beneficiul e: 1000 cor. și întregirea dela stat; stolele cantorale îndatinate, locuință acomodată cu grădină de legumi.

Doritorii de a deveni aleși, au a-și înainta recursurile adresate comitet. paroh. la subscrisul în Feketegyörös, având a se prezenta în cutare Duminică ori sârbătoare la sfânta biserică pentru a-și dovedi desteritatea în tipic și 'n cântare.

Din încredințarea comitet. parohial.

Petru Serbu protopop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din Tăgădău (Tagadomedgyes) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Dotațiunea e 1000 cor. și întregirea dela stat carea e sub rezoluție; stolele cantorale și locuință acomodată cu grădină de legume. Reflectanții recursurile lor adresate comitet. paroh. au ale trimite la subscrisul în Feketegyörös, având a se prezenta la sf. biserică pentru dovedirea desterității în tipic și 'n cântări.

Pentru comitetul parohial:

Petru Serbu protopop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă veteranul paroh Andrei Popovici din Buzad protoprezviteratul Lipovei, în conformitate cu concluzul Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 4203/1914 se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios Biserica și Școala.

Emolumentele sunt:

1. Casa de sub Nr. 58 cu intravilan și grădină de legume.

2. Una sesiune parohială constătătoare din 34 jughere, conform coalei catastrale.

3. Birul legal stabilit prin concursul publicat în Nr. 27/909 al organului oficial Biserica și Școala.

4. Stolele legale.

5. Eventuala întregire de stat, din cari alegându-l capelan va beneficia și anume: din cele de sub punct 2—4 jumătate, iar casa cu intravilanul cade exclusiv în folosința capelanului.

Alesul capelan e îndatorat a solvi toate dările publice în proporțiunea beneficiului, și a îndeplini toate funcțiunile parohiale, și a catehiza în școala din localitate, fără altă remunerațiune.

Parohia e de clasa a III-a deci recurenți vor dovedi asemenea clasificatiune, având a-și subșterne recursurile lor, — ajustate cu toate documentele recerute prin regulamentul în vigoare, precum și cu atestat despre eventualul serviciu de până aci, și adresate comitetului parohial din Buzad, — prea on. oficiu protoprezviteral din Lipova-Lippa, iar pe lângă observarea strictă a celor cuprinse în §. 33 din regulamentul pentru parohii a se prezenta în termenul concursual în sf. biserică din Buzad, în vre-o Duminică ori sârbătoare, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie.

Dat în ședința comitetului parohial din Buzad, ținută la 5/18 iulie 1914.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuila* protoprezviter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa II-a din Medveș devenită vacantă prin trecerea în deficiență a părintelui Lazar Pascu, pe baza ordinului Ven. Consistor de sub Nr. 4355/914 se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt:

1. Casa parohială cu supraedificatele necesare.
2. Sesiunea parohială în estenziunea ei de astăzi
3. Stolele și birul legal.
4. Eventuala întregire a dotațiunii dela stat, pe care însă nici comuna bis. și nici superioritatea bis. nu o poate garanta.

Dela recurenți să recere ecalificațiunea normată în concludul Vn. Sinod eparhial de sub Nr. 84.II/2 1910.

Alesul va avea să provadă cătehzizarea la toate școalele din loc fără altă remunerațiune dela comuna bis. și va fi dator să supoarte dările și toate contribuțiunile după beneficiul asigurat.

Recurenții vor avea să-și înainteze în terminul legal recursele adresate comitetului parohial din Medveș și ajustate cu documentele recerute în original, precum și cu atestat despre sevicul eventual prestat la P. On. O. protopesc gr. ort. rom. al Timișorii (Temesvâr-gárváros) având totodată a se prezentă în vre-o Duminecă ori sârbătoare cu observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii în sfta biserică din Medveș spre a-și arătă desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Ioan Oprea*, adm. protopesc.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți vacantă din Căpâlna (Feketekápolna) se publică concurs cu termen de alegere de 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt: în bani 600 cor. și stolele cantonale prețuite în 70 cor. la an, întregirea dotației e asigurată dela stat, locuință acomodată cu grădina de legumi, iar lemnele de încălzit cumpărate de învățător pentru sine, le vor aduce credincioșii.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-se prezentă la sf. biserică de acolo pentru a-și dovedi desteritatea în tipic și cântări, iar recursele adresate comitetului parohial, sunt a se trimite la subscrisul în F.-Györös.

Căpâlna, la 24 august v. 1914.

Nicolae Agud m. p.
not. com. par.

Alexandru Papp m. p.
preș. com. par.

In conțelegere cu: *Petru Serbu*, protopop.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii vacante învățătoresți din Siad (Sajád) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Dotațiunea e 600 cor. în bani, stolele cantonale îndalinate, locuință acomodată cu grădina pentru legume, salarul se întregește dela stat.

Reflectanții la acest post au a-se prezentă în cutare Duminecă ori sârbătoare la sf. biserică din Siad spre a-și arătă desteritatea în tipic și în cântări, având recursele adresate com. par. ale trimite la subscrisul în Feketegyörös.

Pentru comitetul parohial: *Petru Serbu*, protopop.

—□— 2—3

La librăria diecezană din Arad.

Au apărut și se găsesc de vânzare
Șaizeci și cinci de predici populare
premiat de academia română

de

Arhim. I. Scriban.

à cor. 4. exempl.
plus porto 30 fil.

CARȚI BISERICESTI CU LITERE LATINE:

Penticostarul, leg. în piele roșie	14.—
Cazania	14.—
Molitvelnicul	14.—
Triodul cu strajnicul	27.—
Octoichul mare	27.—
Mineile 12 vol. pe 12 luni leg. în piele	186.—
Apostol	11.50
Evangelia, cu litere latine	25.—

De vânzare la:

Librăria Diecezană, Arad.